

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

Sarah
PERRY

Melmoth

Traducere din limba engleză
IOANA VĂCĂRESCU

NEMIRA

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

Partea Întâi

Iată! La Praga e iarnă deja: noaptea își intră în drepturi asupra „orașului-mamă“ și a celor o mie de clopotnițe ale ei. Privește întunericul ce-ți învăluie picioarele, pe străzi și pe alei, ca un praf negru, catifelat, învolburat de o mătură nevăzută! Privește apostolii de piatră de pe bâtrânul Pod Carol, privește stâncuțele cu ochi albaștri de pe umerii Sfântului Ioan Nepomuk! Privește! Iat-o cum străbate podul, cu capul aplecat spre pietrele albicioase ale caldarâmului: Helen Franklin, de patruzeci și doi de ani, nici scundă, nici înaltă, cu părul nici brunet, nici blond. În picioare are bocancii ce-o slujesc din noiembrie până în martie, iar la mâna are ceasul din oțel de la mama ei. Pe mânce și pe umeri ninsoarea i-a cernut o pulbere fină ca sarea. Haina îi e prinșă cu o curea, la fel de lipsită de culoare cum este și ea, o curea uzată după cei nouă ani de purtare. Ține breteaua de la geantă peste piept, iar în tașcă se află ce a lucrat în după-amiaza aceasta (instrucțiunile de folosire pentru o mașină de spălat, traduse din germană în engleză) și un măr verde.

De ce ți-ar atrage atenția o ființă atât de ternă, când deasupra, în ceruri, norii joși se despică, iar luna argintie, ca un vas răsturnat, varsă lapte pe întinderea râului? Nu ar avea de ce, chiar nu ar avea, cu excepția unui motiv: orele acestea, aceste lungi momente ale zilei scurte, trebuie să fie ultimele în care Helen nu știe nimic despre Melmoth – când tunetul este doar tunet, iar

umbra este doar o pată de întuneric pe perete. Dacă ai putea-o avertiza acum (Fă un pas înainte! Înșfac-o de încheietură și șoptește-i!), poate că s-ar opri, ar păli și, neștiind ce să credă, te-ar întui cu privirea. Poate că ar privi cetatea luminată de felinare, de sus, de deasupra Vltavei, ar privi lebedele albe care dorm pe mal, apoi s-ar întoarce pe tocurile ei joase, de doi centimetri, și ar porni înapoi prin mulțimea de oameni. Dar vai!, n-ar avea niciun rost: ea doar ar zâmbi, impasibilă, pe jumătate amuzată (aşa-i este firea), apoi ar trece pe lângă tine și și-ar continua drumul spre casă.

Helen Franklin se oprește în locul în care podul se intersectează cu cheiul. Tramvaiele huruie în drum spre Teatrul Național, unde, jos, în fosă, oboiștii suflă în tuburile lor, iar prim-violonista lovește de trei ori cu arcușul în stativul partiturii. Au trecut două săptămâni de la Crăciun, dar bradul mecanic din Piața Orașului Vechi încă se învârtește și se învârtește și cântă acordurile plăcute ale lui Strauss, iar turistele din Hove și Hartlepool își încălzesc mâinile pe paharele cu vin fierb. Pe strada Karlovy plutește aroma de șuncă și de fum, de aluat presărat cu zahăr și copt deasupra cărbunilor. O bufniță așezată pe o încheietură înmănușată acceptă ca trecătorii să i se adreseze, cu politețea cuvenită penelor ei impresionante, iar apoi chiar să fie ținută pe mână, cu timiditate, în schimbul câtorva monede. Toate astea nu sunt decât un decor de teatru, mânuite de sfori și de scripeți: e suficient de plăcut ca să te amăgești o seară, dar nu mai mult de-atât. Pe Helen nu o poate amăgi spectacolul, nu s-a lăsat niciodată păcălită de atmosfera aceasta – plăcerile Boemiei nu o atrag. Nu s-a oprit niciodată să privească ceasul astronomic, al cărui inventator fusese orbit cu ace de gămălie pentru a nu face de râs orașul, construind în altă parte un instrument mai

precis. Nu a dat niciodată bani pe un set de păpuși matrioska, în echipamentul vișiniu al unei echipe englezesti de fotbal. Nu s-a oprit niciodată pe pod pentru a privi cu melancolie Vltava la apus. Vinovată de un păcat pe care se teme că nu-l va putea ispăsi niciodată, se află în exil și își suportă de bunăvoie sentința pe viață, după ce și-a fost singură jurat și judecător.

Lumina se schimbă, mulțimea trece în valuri, iar Helen este purtată de mareea de oameni gălăgioși și se oprește, se sprijină de o balustradă de oțel, scoțându-și mănușile din buzunar. Atunci își aude – peste trăncăneala coreenilor înstăriți care se pregătesc să se îmbarce pe vapoarele placate cu aramă, ancorate pe chei – numele purtat de vântul ce se ridică de pe râu.

– Helen... Helen Franklin! se aude strigătul disperat, ca și cum i-ar fi găsit cineva poșeta pierdută.

Ridică privirea, ducând la gură mâna înmănușată și vede – nemîșcat sub un felinar, fără palton și tremurând de frig – un bărbat înalt, cu o cămașă albastră, strângând tare la piept un obiect mare, încis la culoare. Privirile li se întâlnesc, bărbatul ridică un braț.

– Da?

Imperios, nerăbdător.

– Da! Vino aici, te rog! Vino acum!

Bărbatul trage de materialul cămășii, ca și cum mătasea aceea pe jumătate transparentă îi irită pielea: sub veșmânt, tremură violent din tot corpul.

– Karel, rostește Helen, care nu se clintește încă.

Este Karel Pražan, care constituie fix jumătate din prietenii și cunoștințele ei. S-au împrietenit în cafeneaua Bibliotecii Naționale a Republicii Cehe, într-o dimineată în care nu mai erau mese libere. Este înalt și subțire; părul întunecat îi strălucește întotdeauna; cămășile sunt din mătase, pantofii din piele întoarsă sau din piele de vițel,

în funcție de anotimp; nu e chipes, dar creează iluzia că ar fi și este întotdeauna proaspăt ras. Însă, chiar și de la distanța aceasta, înghiotit încoace și încolo de copiii încotoșmănați în pufoaice colorate, care tot trec pe lângă el, se văd cu ușurință paloarea cenușie și ochii încercănați ai unui om care n-a mai dormit de mult. Frigul i-a pudrat buzele cu un praf albăstrui; brațul cu care strânge obiectul la pieptul ce tremură nestăpânit pare înțepenit acolo, ca și cum înceieturile ar fi sudate laolaltă.

– Karel, rostește ea și pornește spre el fără să se grăbească.

După zece pași își dă seama că are la piept un dosar din piele neagră, aspră. Este atât de uzat, încât pe margini a început să se decoloreze. Este legat cu un șnur din piele, înfășurat de trei ori în jurul lui. Lumina felinarului se reflectă într-un semn de pe colțul dosarului, însă Helen nu-l distinge în detaliu.

– Karel? Uite, pune-ți eșarfa mea! Ce s-a întâmplat?... Unde-ți e paltonul?... Ai pătit ceva?

Îi dă prin minte o variantă și mai probabilă.

– A pătit Thea ceva?

Și-o imaginează pe Thea, partenera lui, sezând fără suflare în scaunul cu rotile, la parter, cu ochii fixați pe un punct aflat dincolo de tavanul din ipsos, doborâtă – aşa cum se temeau întotdeauna – de formarea unui alt cheag de sânge în creier în timpul nopții.

– Thea? îi răspunde Karel agitat. Ce? Ah, e bine, n-a pătit nimic. Nu, n-o vreau – respinge nemulțumit eșarfa oferită și apoi o privește pe Helen ca și cum nu-și dă seama de ce l-a deranjat.

– O să te îmbolnăvești.

– Ia-o înapoi! Nu mă îmbolnăvesc. Nu mă interesează. Uite ce e, cred c-ar trebui să stăm jos.

Respect pentru oameni și carti

Se uită în jur ca și cum ar fi în stare să se așeze pur și simplu turcește pe caldarâm. Apoi ridică dosarul din piele și îl flutură în fața ei. Helen își dă seama că e greu, plin-ochi cu documente și pătat de apă; când bărbatul mișcă degetele, în colț iese la iveală o monogramă suflată cu aur: *J.A.H.* Tulburată, Helen își dă seama că el strângе dosarul la piept cu lăcomie, dar și cu dezgust, că și cum ar fi un obiect la care a jinduit toată viața, ca, după ce a plătit prețul cerut, să-și dea seama că acesta răspândea un miros pestilențial.

– N-are rost. Trebuie să spun cuiva și, dintre toți oamenii pe care-i știu, tu ai suporta cel mai ușor. Adică – se intrerupe, izbucnind într-un râs în care nu răsună niciun strop de veselie – cred că ea ar putea veni direct la tine, să te privească drept în ochi, și tu tot n-ai crede. N-ai crede nicio iota!

– Ea? Cine este „ea“...? Dosarul ăsta l-ai luat de undeva, Karel... Este al vreunui prieten de-ai tăi? N-ar trebui să faci farse din astea.

– Ah... O să vezi, îi răspunde el vag.

Apoi pornește, strigându-i peste umăr să țină pasul, ca și cum Helen ar fi un copil și chiar un copil exasperant. Îl urmează pe o alei pavată cu piatră de râu, pe sub o boltă din piatră ce nu se află la nici zece metri distanță de traseul turiștilor, dar pe care n-ai găsi-o cu ușurință, dacă n-ai ști să o cauți. Karel deschide o ușă din lemn pictat, se strecoară printre draperiile trase pentru a ține frigul la distanță și se aşază – făcându-i semn să vină și ea – într-un colț întunecos. Localul îi e familiar – aerul ușor îmbăcsit, scrumierele verzi, becurile de 40 de wați din abajururile din sticlă verzuie – și neliniștea ei se mai domolește. Se aşază lângă prietenul ei (care încă tremură), își scoate mănușile, își netezește mâncurile puloverului la încheieturi și se întoarce spre el.

- Trebuie să mănânci. Erai deja prea slab, iar acum ai slăbit și mai mult.

- Nu vreau să mănânc.

- Chiar sì aşa...

Helen îi face semn unei fete îmbrăcate într-o cămașă albă, comandă o bere pentru Karel și doar apă de la chiuvetă pentru ea.

- Îți par ridicol, începe Karel.

Își netezește părul, nereușind decât să sublinieze că a îmbătrânit cu cinci ani în ultima săptămână. A avut mereu chipul slăbuț, însă acum este chiar bolnăvicios de tras la față și în începutul de barbă sclipesc fire albe.

- În fine, poate chiar sunt ridicol. Uită-te la mine! Nu dorm, după cum vezi. Stau treaz toată noaptea, tot citind și recitind... N-am vrut să-o deranjez pe Thea, aşa că am citit pe sub plapumă. Cu o lanternă, ca un puști.

– Si ce-ai citit?

Sosește berea; sosește apa, cu un singur cub de gheăță.

- Ce am citit, mă întreabă! Direct la subiect. Așa cum ești mereu. Deja mă simt mai bine, cum să nu mă simt mai bine!? În prezența ta totul pare... fantastic, bizar. Ești atât de normală, încât însăși existența ta face ca orice este ieșit din limitele normalului să pară imposibil. Ti-o spun ca pe un compliment.

- Sunt sigură. Atunci, spune-mi - Helen își aşază cu grija paharul, ca să fie chiar pe mijlocul suportului din hârtie -, spune-mi cel puțin ce anume ai citit... e aici, în dosarul acesta?

- Da.

Scutură o țigară Petra, reușind să aprindă abia la a treia încercare.

- Ia-l! Haide, ia-l! Deschide-l!

Privirea pe care i-o aruncă în clipa aceasta este aproape răutățioasă: îi sugerează expresia unui copil

care a ascuns niște gângănii într-o pungă cu dulciuri. Se întinde după dosar, e foarte rece, a petrecut ceva timp în aerul înghețat al seriei. Helen trage de șnur, descorezind că este strâns tare, și nu reușește să-l desfacă imediat, are tot felul de noduri și încurcături. În cele din urmă, șnurul cedează pe neașteptate, dosarul se deschide și se revarsă pe masă un teanc de hârtii îngălbene.

– Uite! exclamă Karel. Uite!

Împunge hârtiile cu degetul arătător și apoi se lasă pe spate, retrăgându-se și rămânând lipit de perete.

– Pot să le citesc?

– Dacă vrei... Ah, stai, stai – ușa se deschide cu o smucitură, draperiile de catifea freamătă în bătaia vântului – ea e? A venit? O vezi?

Helen se întoarce. Au intrat doi băieți: de vreo optsprezece ani, nu mai mult, umflându-se în pene de mândrie că au încasat salariul și că au să-l cheltuiească cum trebuie. Acum își scutură zăpada de pe bocancii de muncitori, cheamă cu mare tupeu chelnerița și-și îndreaptă atenția asupra telefoanelor.

– Sunt doi bărbați, îi răspunde Helen. Doi bărbați cât se poate de normali.

Karel râde, ridică din umeri, se aşază mai bine.

– Nu mă băga în seamă! N-am prea dormit, știi... Nu e... Mi s-a părut că văd o cunoștință.

Helen îl privește cu atenție o vreme. Pe figura lui se citesc neliniștea și jena, iar femeia simte curiozitatea cum îi frământă măruntaiele, ca o foame de nestăvilit. Însă, în cele din urmă, câștigă bunătatea – *va povesti cel supără*, își spune ea, *când va fi în stare* – și Helen se întoarce la manuscris. E în germană, migălit cu un scris elegant, înclinat, la fel de dificil de citit precum trebuie să fi fost și de scris; sunt multe tăieturi și note de subsol

numerotate. Pare un palimpsest¹ scos dintr-o arhivă de muzeu, însă prima pagină este datată cu anul 2016. Separat, prinsă de teanc cu o agrafă de hârtie, o foaie cu un text în cehă, bătut la mașina de scris, datat săptămâna anterioară și adresat lui Karel.

– Asta nu e pentru mine, spune Helen, întorcând foaia cu fața în jos.

Stânjeneala o face să rostească cu mai multă asprime decât ar vrea:

– Of, de ce nu-mi spui odată ce s-a întâmplat? Te porți ca un copil care are coșmaruri. Haide, trezirea!

– Aș vrea să mă pot trezi! Chiar aș vrea! Bine.

Trage aer în piept, pune ambele mâini cu palmele în jos pe document și rămâne nemîscat o clipă. Apoi spune, lejer, relaxat, nonșalant, de parcă nu ar avea nimic de-a face cu ce au vorbit până acum:

– Spune-mi, ai auzit vreodată numele Melmoth?

– Melmoth? Nu. Mi l-aș aminti, cred. Melmoth... nu e ceh, nu? Nici a engleză nu sună...

Rostește numele din nou, a treia oară, apoi a patra oară, ca și cum ar fi ceva nou, așezat pe limba ei prima dată și cu un gust amar. Lucrul acesta are un efect straniu asupra companionului ei: pare să-l anime, să provoace o strălucire avidă în ochii lui adânciți în orbite.

– Păi, nu, de ce să-l știi, nici pentru mine nu însemnă nimic acum o săptămână... O săptămână! Atât de puțin! exclamă el și râde din nou, cu aceleași hohote nefericite. Melmoth... Ea...

---

¹ Pergament sau papirus de pe care a fost ștearsă scrierea inițială pentru a fi reutilizat suportul și pe care se văd încă urmele vechiului text (n. tr.).

Mâinile lui se plimbă pe foile de hârtie cu o mișcare ciudată, care o duce pe Helen cu gândul la un om care dezmiardă temător o pisică supărăcioasă.

- Ai avut vreodată senzația, continuă el, că îți se înfioră pielea pe ceafă, că îți se face părul măciucă, ca și cum o pală de vânt rece ar fi intrat în încăpere căutându-te parcă pe tine, doar pe tine? Nu e nimic, îți spui tu - cum e expresia aia în engleză... trece o gâscă peste mormântul tău¹? -, dar, dacă ai ști...!

Clatină din cap, își aprinde altă țigară, trage fumul adânc în piept, o stinge.

- N-are rost. Nu m-ai crede, iar dacă m-ai crede, ai fi ridicolă... Uite, ia asta, ia scrisoarea!

Eliberează foaia din strânsoarea agrafei și i-o întinde.

- Mă duc să mai iau ceva de băut (Dumnezeu știe că am nevoie de niște alcool!) și te las să citești... Haide, ia-o, nu sunteți toate curioase, voi, femeile, întotdeauna cu urechea lipită de vreo ușă?

Helen este prinsă între o mare întunecată și un țărm al certitudinii. În toți anii de când îl cunoaște, Karel nu a dat niciodată dovadă de teamă, nici n-a părut să aibă vreo înclinație spre superstiții ori să credă în legende și în povești. Schimbarea pe care a suferit-o nu este cu nimic mai prejos decât ar fi preschimbarea din muritor în nemuritor: lui Helen îi trece dintr-o dată prin minte, pentru prima oară, că el are să moară. Că moartea l-a însemnat deja, că a însemnat zilele pe care el nu le-a trăit încă, ca un filigran pe niște foi goale de hârtie. Acum este la bar, sprijinit de tejghea, cu umerii lăsați, într-o

¹ În engleză, înfiorarea este descrisă prin expresia „piele de gâscă“, sensul fiind acela din expresia românească „a (i) se face pielea de găină“. Se spune că atunci când cineva se înfioră înseamnă că i-a trecut o gâscă peste mormânt.

Cuprins

Partea întâi	11
Partea a doua	179
Partea a treia.....	263
<i>Nota editorului .....</i>	291
<i>Trabzon .....</i>	293